

İŞ MAHKEMELERİNDE YETKİ

Yetki kuralları bir davaya hangi yer mahkemesinin bakacağını düzenleyen kurallardır. Başka bir deyişle iş hukukundan doğan uyuşmazlıkların hangi görevli iş mahkemesinde görüleceğini düzenleyen kurallar yetki kurallarıdır¹. Bu halde mahkemelerin yargı yetkileri sadece dava konusuna ilişkin olarak değil, aynı zamanda coğrafi olarak da sınırlandırılmıştır².

7036 sayılı kanunun 6 ncı maddesine göre; iş mahkemelerinde açılacak davalarda yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi ile işin veya işlemin yapıldığı yer mahkemesidir. Davalı birden fazla ise bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir.

İlgili madde de yer alan “işlemin yapıldığı yer” kavramı ile ilgili olarak maddenin gerekçesinde, işlemin yapıldığı yer ile kastedilenin Sosyal Güvenlik Kurumu il müdürlükleri tarafından yapılan işlemlerin yapıldığı yer mahkemesi olduğu görülmektedir.

Yetkinin kesin yetki olduğu hâllerde, görevde olduğu gibi mahkeme yetkisiz olup olmadığını davanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alabileceği gibi taraflar da bunu her zaman ileri sürebilir (HMK. m.19/1, m.114/1,ç ve m.115). Bu durumda yetki itirazının dinlenilebilmesi için cevap dilekçesinde (m.126, basit yargılama usûlünde m.317) ileri sürülmesi gerekir (m.19/2). Bu itirazda bulunan tarafa, yetkili mahkemeyi açıkça bildirmek ödevi yüklenmiştir. Eğer, yetki kurallarına göre birden fazla mahkeme yetkili ise, yetki itirazında bulunan tarafın seçtiği mahkemeyi bildirmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, seçimlik hakka sahip olan davacının davasını yetkili olan mahkemelerden birinde açmaması hâlinde, seçimlik hak davalıya geçer ve davalı yetkili mahkemelerden birini yetki itirazında gösterir²⁶⁵. Yetki itirazında bulunulup yetkili mahkemenin bildirilmemesi hâlinde yetki itirazı dikkate alınmaz (m.19/2)²⁶⁶. Kesin olmayan yetki hâllerinde ilk itirazın süresi içinde ve usûlüne uygun yapılmaması durumunda, davanın, açıldığı yetkisiz mahkemede görülmeye devam edeceği de kanunda ayrıca düzenlenmiştir (m.19/4)³.

¹ Yılmaz, İş Yargılaması, 73; Koç, 192; Günay, İş Davaları, 82; Şen, Murat: İş Mahkemelerinde Yetki ve Yetki Sözleşmeleri, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C.8, S. 1-2, 2004, 563.

² Karşı, Medeni Muhake Hukuku, s.213

³ Köme Akpulat, Ayşe, “İş Mahkemelerinde Yargılamanın Özellikleri”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Doktora Tezi, İstanbul 2018

Mahkemenin hem görevine hem de yetkisine itiraz edilmişse, mahkemenin öncelikle görevli olup olmadığının incelenmesi gerekir. Mahkeme, görevli olduğu sonucuna varırsa yetkili olup olmadığını da inceler. Eğer görevsiz olduğu kanaatine varırsa, yetki itirazı dosyanın gönderildiği görevli mahkeme tarafından incelenir⁴.

Mahkemece yetkisizlik kararı verilmesi hâlinde, davanın yetkili mahkeme tarafından görülebilmesi için, taraflardan birinin yetkisizlik kararı veren mahkemeye başvurarak dava dosyasının yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. HMK. bu imkânı her iki tarafa da tanıdığından, davalı ya da davacı dava dosyasının yetkili mahkemeye gönderilmesini talep edebilir⁵.

Bilgi ve belgelere göre davanın görülmesinde davanın açıldığı ... İş Mahkemesi'nin yetkisiz olup, davalının ikametgahının bulunduğu ... İş Mahkemesinin yetkili olduğu anlaşılmaktadır.

Dava yetkisiz Mahkeme tarafından arabuluculuğa başvurulmadan açıldığından, başka bir deyişle dava şartı gerçekleşmediğinden usulden reddedilmiş ise de, bir mahkemenin açılan davada yargılama yapıp, dava şartlarını inceleyebilmesi için öncelikle görevli olması, görevli ise yetkili olması gerekir. Görevli ve yetkili olmayan bir mahkemenin diğer dava şartlarını usul ekonomisi yada başka bir gerekçe ile değerlendirmesine hukuken olanak yoktur. Bu nedenle görevli mahkeme tarafından, öncelikle yetkili olup, olmadığı belirlenip, yetkili ise diğer dava şartlarının değerlendirilmesi gerekirken, yetki hususu ve özellikle davalının yetki itirazı değerlendirilmeden davanın 7036 sayılı Yasada düzenlenmiş bir başka dava şartı olan arabuluculuğa başvurulmadığı gerekçesiyle usulden reddine karar verilmesi ve istinaf merci olan ... Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesi tarafından da davalı tarafın yetki hususundaki istinaf başvurusunun değerlendirilmeden istinaf başvurusunu reddetmesi hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir (Yargıtay 9. Hukuk Dairesi - Karar No: 2019/5144).

1. İş Kazalarından Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Yetkili Mahkeme

7036 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına göre; iş kazasından doğan tazminat davalarında, iş kazasının veya zararın meydana geldiği yer ile zarar gören işçinin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir. Ayrıca işçi, üçüncü fıkrada sayılan birden fazla yetkili mahkemeden herhangi birinde davasını açmakta seçimlik hakka sahiptir⁶.

⁴ Köme Akpulat, Ayşe, “İş Mahkemelerinde Yargılamanın Özellikleri”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Doktora Tezi, İstanbul 2018

⁵ Taş Korkmaz, Görev ve Yetki, s.1801.

⁶ Köme Akpulat, Ayşe, “İş Mahkemelerinde Yargılamanın Özellikleri”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Doktora Tezi, İstanbul 2018

İş kazası işin yapıldığı yerde gerçekleşmekle birlikte 5510 sayılı Kanun'a göre, işçinin işini yapmaksızın geçirdiği kimi zamanlarda meydana gelen, sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ve ruhen engelli hâle getiren olaylar da iş kazası olarak tanımlanmıştır.

İş Mahkemeleri Kanunu'nun 6 ncı maddesinde iş kazasının veya zararın meydana geldiği yer olarak belirtilmiş olup zararın meydana geldiği yer ile iş kazasının gerçekleştiği yer farklı olabilmektedir. Bu durumda, zararın oluştuğu yer mahkemesi de yetkili olabilecektir.

2. İş Mahkemelerinin Milletlerarası Yetki Durumu

Yabancı hukukun uygulanması, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usûl Hukuku Hakkında Kanun hükümlerine göre değerlendirilmektedir. Yabancı hukukun uygulanması iş sözleşmesinde bir yabancılık unsurunun bulunması hâlinde gündeme gelir⁷. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre de, iş akdinin, kişi ve toprak bakımından yabancı unsur taşıdığı takdirde, milletlerarası özel hukukun uygulama alanına gireceği ve akdin taraflarından en az birinin yabancı olması veya işin görüldüğü yerin yabancı toprağı olması hâlinde kişi veya toprak bakımından yabancı unsurun oluşacağı belirgindir⁸. Bir iş sözleşmesinin yabancı unsurlu olduğu tespitini yapabilmek için, taraflarca kararlaştırılmış subjektif bir durum değil, iş sözleşmesinin objektif olarak yabancı hukukla bağlantılı olması gerekir⁹.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 24.05.2023 tarihli kararında; Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 27 nci maddesinde ise objektif bağlama kuralları belirlenmiştir. Bu kurallar tarafların hukuk seçimi yapmadığı veya hukuk seçimi yapılmış dâhi olsa yararlılık karşılaştırması yapılması gerektiğinde önem taşıyan düzenlemeler olup ikinci fıkraya göre taraflarca hukuk seçimi yapılmadığı takdirde iş sözleşmesine işçinin işini mutad olarak yaptığı yer hukuku uygulanacağına hükmedilmiştir¹⁰.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK İŞ HUKUKU EKİBİ

⁷ Köme Akpulat, Ayşe, “İş Mahkemelerinde Yargılamanın Özellikleri”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Doktora Tezi, İstanbul 2018

⁸ Y. HGK. T.07.06.1989, E.1989/10-316, K.1989/411, A. Can Tuncay, “Karar İnceleme Köşesi”, Çimento İşveren Dergisi, Mart 1990, s.14.

⁹ Vahit Doğan, Milletlerarası Özel Hukuk, Ankara, Savaş, 2017, s.27; Çankaya, Yabancı Unsurlu İş Sözleşmeleri, s.1247.

¹⁰ Y. HGK. T.24.05.2023, E.2023/9-267, K.2023/525, Çalışma ve Toplum Dergisi, s.3399